

Kde a jak Česká republika pomáhá

GRUZIE

Kde a jak Česká republika pomáhá

GRUZIE

Mgr. Jiří Pánek a kol.

Olomouc 2013

OBSAH

Úvodní slovo	7
Gruzie	10
Info o Gruzii	13
Vybrané projekty	14
Posílení připravenosti Gruzie na extrémní výkyvy počasí	15
Energie z obnovitelných zdrojů energie pro chráněné území – Gruzie, Thuško	17
Podpora prevence a včasného odhalení rakoviny u žen v regio-nech Samegrelo a Shida Kartli	19
Pracovní listy	22
Pracovní listy – řešení	25
Poznámky	26
Tiráž	28

ÚVODNÍ SLOVO

Globalizovaný svět je plný paradoxů a překvapení. Před půl stoletím jsme dokázali vyslat člověka na oběžnou dráhu a nedlouho poté na Měsíc. Nedokázali jsme se však definitivně zbavit některých eradikovatelných nemocí, jako je např. malomocenství nebo dětská obrna.

Světový ekonomický produkt dosahuje hodnoty přibližně 70 tisíc miliard amerických dolarů, to znamená 10 tisíc USD na jednoho obyvatele. Přesto žije miliarda lidí pod hranicí absolutní chudoby, za méně než 1,25 dolaru na den.

Odpověď na otázku, proč jsou některé země a regiony zaostalé a jiné se úspěšně rozvíjejí, není vůbec jednoduchá. Někteří to vysvětlují tzv. teorií závislosti (světové hospodářství je hierarchický systém, kde „centrum“ vytváří závislou „periferii“, západní blahobyt je pak důsledkem vykořisťování bývalých koloniálních území).

Jiní hledají vysvětlení s pomocí geografických a environmentálních faktorů (např. v tropech je rozvoj obecně obtížnější kvůli klimatickým podmínkám a infekčním nemocem; vnitrozemské státy jsou na tom hůře, než státy s přístupem k moři apod.).

Další skupina odborníků zastává tzv. kulturní determinismus, kde nezbytným předpokladem prosperity je zaměření na soustavnou práci, inovace, úspory, vytváření zisku, ale také je nezbytná vysoká míra sociální důvěry ve společnosti, náročnost etického systému a schopnost dobrého vládnutí.

Nejspíše to bude od každého trochu a čekáme na tvůrčí syntézu těchto tří přístupů. Ať už je to však jakkoliv, podstatné jsou především skutky (praxe), nikoliv jen slova (teorie). Proto je důležité, aby rozvinuté země, ale také komunity a jednotlivci v těchto zemích, byli ochotni a schopni kvalifikovaně pomáhat bližním v nouzi. A to nejen v rámci rodiny, regionu nebo dané země, ale také těm, kteří jsou geograficky a kulturně vzdáleni.

Kromě solidarity a altruismu k tomu máme i řadu dobrých praktických důvodů. Poskytováním rozvojové pomoci, resp. rozvojové spolupráce, můžeme do jisté míry předcházet ozbrojeným konfliktům a terorismu. Můžeme omezovat nelegální migraci a organizovaný zločin, chránit životní prostředí a ekosystémy globálního významu, pronikat na nové, do budoucna možná perspektivní trhy. Můžeme takto napomoci uplatnění našich výrobků a technologií v zahraničí, vylepšit svoji prestiž na mezinárodní scéně, budovat lepší diplomatické vztahy se zeměmi přijímajícími pomoc. A můžeme také podpořit zaměstnanost a odborné i jazykové dovednosti především u mladých lidí, kteří nejčastěji v rámci rozvojové spolupráce do zahraničí vyjíždějí.

Česká republika poskytuje zahraniční rozvojovou pomoc (spolupráci) od roku 1995 a takřkajíc se „učí za pochodu“. Objem naší pomoci není velký, jen asi 0,1 % hrubého domácího produktu (objem pomoci poskytovaný skandinávskými státy je zhruba sedminásobný). Přesto má tato pomoc svůj dobrý význam a smysl nejen v zemích příjemce, ale také u nás – přispívá ke zvyšování povědomí o dnešním komplikovaném světě a výzvách globálního významu, kterým budeme čelit.

Tato publikace se snaží zjednodušenou, ale názornou formou informovat o projektech a aktivitách, které probíhají nebo donedávna probíhaly v deseti prioritních zemích české zahraniční rozvojové spolupráce. Doufáme, že Vás zaujme do té míry, že se o rozvojových zemích budete chtít dozvědět více a sami si najdete potřebné informace z veřejně přístupných zdrojů. To alespoň bylo naše přání a cíl – nezavalit Vás množstvím dat, ve kterých se ztrácí vlastní informace a nepřehltit Vás informacemi, ve kterých se ztrácí poznání a porozumění.

Pokud tedy následující stránky vzbudí ve Vás, dospělých i studentech, zájem o dění v rozvojových zemích a snad i touhu se do rozvojových aktivit nějakou formou zapojit, bude pro nás nejlepší odměnou vědomí, že jsme se nenamáhali zbytečně.

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.

vedoucí Katedry rozvojových studií
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

PROČ GRUZIE?

Od Revoluce růží, která se odehrála na konci roku 2003, Gruzie nastoupila cestu evropské integrace. Gruzie patří mezi prioritní země Zahraniční rozvojové spolupráce České republiky bez programu spolupráce, v současné době zde probíhá 12 projektů v gesci České rozvojové agentury, a to v sektorech zdravotnictví, obecná ochrana životního prostředí, zemědělství, výroba a dodávky energie, státní správa a občanská společnost. Projekty budování kapacit státních institucí se zaměřují například na vytvoření curricula vysokoškolského studijního oboru adiktologie nebo plánu péče o chráněnou krajinou oblast. Zemědělské projekty jsou cílené na podporu spolupráce a rozvoj kapacit drobných zemědělců v západních regionech Gruzie – v Adžárii byla založena dvě zemědělská servisní centra, která byla vybavena technikou, v Imereti a Samegrelu byly podpořeny drobné kooperativy a malé zemědělské podniky. Zdravotnický projekt ZRS ČR je zaměřen na podporu prevence a včasného odhalení rakoviny prsu a děložního čípku a na přípravu tvorby národní strategie prevence rakoviny u pacientek žijících ve venkovských oblastech.

Projekt na vybudování monitorovacího systému včasného varování před povodněmi má dopad na národní úrovni. Projekt přenáší ucelené znalosti a zkušenosti ČR s včasným varováním před povodněmi a s předpovědí počasí v komplexním systému, tj. včetně sběru (sít' automatických měřících stanic), zpracování a vyhodnocení dat. Sociální projekty v Gruzii zaměřují se na podporu ohrožené mládeže, lidí s postižením a seniorů.

Mgr. Jan Černík

Česká rozvojová agentura

GRUZIE

Gruzie je přímořský stát ležící na jihozápadě pohoří Velký Kavkaz. Sousedí s Arménií, Ázerbájdžánem, Ruskem, Tureckem a na západě má přístup k Černému moři. Se svojí rozlohou necelých 70 000 km² (což představuje asi 90 % území ČR) se řadí spíše mezi menší státy a tomu odpovídá i počet obyvatel, pohybující se přibližně kolem 4,5 milionu. S výjimkou hlavního a jediného milionového města Tbilisi (cca 1,3 mil. obyvatel) lze v Gruzii hledat spíše ta středně velká (Kutaisi – 200 000, Batumi – 130 000, Rustavi – 120 000) nebo menší města (Gori, Poti – 50 000, či Suchumi – 40 000). Jazyková, náboženská i etnická skladba obyvatelstva zemí Zakavkazska je tradičně velmi rozmanitá a nejinak je tomu i v případě Gruzie, kde se kromě oficiální gruzínštiny (s vlastní unikátní abecedou a písmem) mezi lidmi stále používá i ruština a lokálně také arménština, ázerbájdžánština, megrelština (někdy též mingrelština), osetština, řečtina, severní kurdština, svanština aj. V autonomní republice Abcházie je ústavou garantováno i užívání abcházštiny jako oficiálního jazyka. Na poměry rozvojových zemí se Gruzie vyznačuje nezvykle nízkou mírou fertility žen i nízkým, v posledních dekádách prakticky nulovým, přirozeným přírůstkem obyvatelstva. Netypická je Gruzie i v případě věkové struktury obyvatelstva, kdy je v populaci vyšší množství starších obyvatel. V rámci rozvojových zemí vykazuje také vysokou míru gramotnosti v populaci.

Území dnešní Gruzie bylo centrem vyspělých civilizací již několik tisíc let před naším letopočtem. Nejstarší státní útvar z konce 2. tisíciletí př. n. l. nesl název Diaochie. Ve starověku se přímořským částem dnešní Gruzie říkalo Kolchida podle Kolchidské říše, která zde existovala v období mezi 6.—2. stoletím př. n. l. Celá oblast se poté kolem 1. století n. l. stala součástí Římské říše jako jedna z jejich nejvýchodnějších provincií. Zásadním mezníkem pro budoucí vývoj Gruzie bylo přijetí křesťanství na začátku 4. století. Dějiny gruzínského státu lze jinak charakterizovat jako neustálý boj o svébytnost vedený s okolními mocnostmi. Země sice byla na čas sjednocena kolem roku 1000 a poté na přelomu 12. a 13. století prožívala značný hospodářský a kulturní rozkvět, avšak obecně platí, že samostatné státní útvary na gruzínském území měly vždy jen krátké trvání. Po římském období tak byl západ Gruzie nějaký čas závislý na Byzanci a východní část země na Persii. Zájem na ovládnutí úrodných údolí a černomořských přístavů projevovaly opakovaně i turečtí a arabští vládci. Jedno z nejprogresivnějších období gruzínské samostatnosti ve 13. století zase ukončily vpády Mongolů. Výraznou úlohu v dějinách země sehrála i další regionální mocnost – Rusko. Tomu se podařilo v průběhu 18. a 19. století postupně anektovat veškerá gruzínská území a připojit je k carské říši. Vzestup gruzínského národního uvědomění z konce 19. století vedl k vyhlášení samostatné Gruzínské demokratické republiky roku 1918, země ale nakonec skončila jako svazová republika SSSR a ve 30. a 40. letech se tak nevyhnula citelným stalinovským čistkám. Opětovné nezávislosti se dočkala až v souvislosti s rozkladem SSSR v roce 1991. Jazyková a kulturní roztržičnost obyvatel Gruzie spolu s necitlivou ruskou a sovětskou národnostní politikou v minulosti (jejíž některé prvky bohužel převzaly i nové gruzínské autority), vedla na začátku 90. let k rozpoutání občanské války v důsledku snahy Abcházců a Osetinců získat nezávislost.

Po tzv. Růžové revoluci se Gruzie snažila být ekonomicky i politicky otevřená zejména vůči EU a USA (s převahou největší poskytovatel rozvojové pomoci). Tato odpověď na silný politický vliv Ruska a separatistické snahy Abcházie či Jižní Osetie ale v důsledku zapůsobila spíše jako katalyzátor dalších konfliktů. Ozvěny občanské války a nevyřešeného uspořádání státu stály i za válkou v létě roku 2008, kdy se po krátkém vojenském konfliktu s Ruskem staly gruzínské regiony Abcházie a Jižní Osetie de facto součástí Ruska.

Gruzie se nachází v oblasti označované jako Zakavkazsko (tj. „Za Kavkazem“ z evropocentrického pohledu). Podle některých geografických vymezení leží celé území v Asii, dle jiných náleží severní část země k Evropě. Každopádně z pohledu kulturních, ekonomických a sociálních vazeb jde o území, které bylo zhruba dvě století pod přímým vlivem carského Ruska nebo Sovětského svazu, a historicky rozvíjelo spíše vztahy s Evropou než s Asií. Do severní části země zasahují celoročně zasněžené svahy Vysokého Kavkazu (nejvyšší hora regionu Elbrus – 5642 m n. m. leží kousek za gruzínskými hranicemi v Rusku), dále lze nalézt pohoří Malý Kavkaz a Arménskou vysočinu. Značná část povrchu Gruzie je hornatá a lesnatá, v zemi se ale nacházejí i nížiny, např. Kolchidská či Kurská při pobřeží Černého moře. Zde převládá vlhké subtropické podnebí, zatímco dále na východ od hlavního města Tbilisi výrazně ubývá vláh a klimatické podmínky jsou spíše kontinentální – flóra v podobě suchého lesa, který přechází v travnatou step. Tomu odpovídá i nerovnoměrně rozložená říční síť, která je nejhustší v západní Gruzii (např. řeka Rioni či Inguri), kde čerpá vodu zejména z ledovců na Kavkaze. Vláh východu země zase dodávají řeky Kura či Alazani směřující do Kaspického moře. Vody z těchto řek se intenzivně využívají na zavlažování. Zemědělství má na hospodářství země významný vliv a praktikuje se po celé zemi. Na západě, kde jsou příznivé přírodní podmínky (podnebí i půda) se pěstuje čaj, tabák, ořechy, citrusy a jiné jižní ovoce, na pobřeží pak i eukalypty, bambus či vavřín. Pod úpatím Kavkazu se pěstují obiloviny, řepa či brambory, v horských oblastech se chová skot a ve stepích podhorských oblastí zase ovce. V zemi jsou i rozsáhlé vinohrady, kde se produkuje v regionu velmi oblíbené víno. Jádrové území hospodářského rozvoje se zaměřením na průmysl představuje oblast kolem hlavního města Tbilisi. Nejdůležitějším průmyslovým odvětvím v zemi je potravinářství, dále lze zmínit chemický, strojírenský, elektrotechnický či kovozpracovatelský průmysl. Těží se uhlí, manganová, železná a měděná ruda, baryt, křemen a polodrahokamy. Rozpad SSSR vedl k závislosti Gruzie na zahraničních zdrojích energie (zejména ruský plyn a ropa) a přivedl v tomto směru hospodářství do velkých problémů. Od roku 2005 existuje možnost diverzifikace v podobě napojení na ropovod z Ázerbájdžánu do Turecka, který vede přes gruzínské území (Baku-Tbilisi-Ceyhan) a potvrzuje myšlenku o strategicky výhodném postavení země v regionu, které by mohlo být v budoucnu využito. Tradičně důležitý je cestovní ruch, pro jehož rozvoj má země vynikající předpoklady díky krásným divokým pohořím, mořskému pobřeží a cenným historickým památkám kulturně svěbytného regionu. Vedle 15ti chráněných přírodních oblastí zde jsou v provozu střediska zimních sportů nebo oblíbená

turistická letoviska poblíž Černého moře (Suchumi, Batumi). V tomto ohledu je třeba upozornit i na existující překážky jako je značné znečištění některých oblastí nebo nedokonalá infrastruktura – od severu k jihu zemi propojují pouze dvě vysokohorské silnice. Důležitý faktor pro turisty představuje i zamrzlý vojenský konflikt se separatistickými regiony v Abcházii a Jižní Osetii nebo vyhrocené nepřátelské vztahy s Ruskem. Exportně orientovanou ekonomiku s malým vnitřním trhem oslabilo jak opuštění hospodářského svazku SSSR tak i občanská válka v letech 1991–1994, ekonomické embargo Ruska v roce 2006 a následný krátký vojenský konflikt v roce 2008. I přes výrazný příliv zahraničních investic a ekonomický růst probíhající v první dekádě po roce 2000 lze konstatovat, že přetrvaly významné rozdíly mezi městem a venkovem a mnohé co zlepšovat je i v sektoru zdravotnictví, vzdělávání či sociálních služeb. V současnosti je Gruzie mimo jiné členem Organizace spojených národů (OSN), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), v roce 1999 se stala členem Rady Evropy a v roce 2000 členem Světové obchodní organizace (WTO). Členství v Společenství nezávislých států (SNS) bylo ze strany Gruzie ukončeno po konfliktu s Ruskem v roce 2008, mezitím byly zintenzivněny aktivity v rámci uskupení GUAM (Gruzie, Ukrajiny, Ázerbájdžán, Moldavsko). Prioritou gruzínské zahraniční politiky je integrace do evropských či euroatlantických politických, ekonomických a bezpečnostních struktur.

Zdroje:

ANDĚL, Jiří – BIČÍK, Ivan – HAVLÍČEK, Tomáš a kol. (2010) Makroregiony světa. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti

Atlas světa (2005) Praha: Euromedia Group – Knižní klub.

BRITTEN, Uwe et al. (2009) Kapesní atlas světa s lexikonem států. Ostfildern: Falk-Verlag.

Gruzie: souhrnné teritoriální informace (2011) In: BusinessInfo – oficiální portál pro podnikání a export.

Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/gruzie-zakladni-informace-o-teritoriu-18992.html#sec3>, 10. 10. 2012.

HANUS, Martin – ŠÍDLO, Luděk (2011) Školní atlas dnešního světa. Praha: Terra.

LIŠČÁK, Vladimír (1998) Státy a území světa. Praha: Libri.

Population by Municipalities for the Beginning of the Year (2012) In: National Statistics Office of Georgia – Population Report. Dostupné na: http://www.geostat.ge/cms/site_images/_files/english/population/01%20Population%20oby%20municipalities%20for%20the%20beginning%20of%20the%20year.xls, 8. 10. 2012.

Praktický atlas světa (2011) Praha: Kartografie Praha.

The Constitution of Georgia adopted on 24 August 1995 – last amendment 27. 12. 2006. Dostupné na: http://www.parliament.ge/files/68_1944_951190_CONSTIT_27_12.06.pdf

INFO O GRUZII

Název:	Gruzie
Hlavní město:	Tbilisi
Rozloha:	69 700 km ² (asi 90 % území ČR)
Počet obyvatel:	cca 4,5 mil. (méně než polovina obyvatel ČR)
Jazyk:	gruzínština a v autonomní republice Abcházie i abcházština
Náboženství:	pravoslaví 85 % (majoritně gruzínská církev, částečně ruská církev), sunnitský i šíitský islám 10 %
Státní zřízení:	prezidentská republika

VYBRANÉ PROJEKTY

Kde a jak
Česká republika
pomáhá

Posílení připravenosti Gruzie na extrémní výkyvy počasí

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
ČHMÚ, Glomex MS, Aquatest a.s. a NEA (National Environmental Agency)	Gruzie	celá Gruzie	2011—2013

Popis mise:

Projekt významně přispívá k připravenosti Gruzie na extrémní klimatické výkyvy pomocí rozšíření a modernizace stávající meteorologické a hydrologické monitorovací sítě NEA (National Environmental Agency). Přidanou hodnotou projektu je transfer znalostí z České republiky, která je garantována účastí Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ) na některých projektových aktivitách. Tento přenos znalostí je zvláště cenný pro použití relační databáze pro meteorologii a hydrologii. Hlavním výsledkem projektu je posílení kapacity NEA v oblasti předvídání meteorologických a hydrologických ohrožení v Gruzii za účelem snížení nebo zmírnění negativních dopadů těchto pohrom. Zvýšení kapacit NEA se týká především zvýšení počtu monitorovacích bodů, jež povede k souvislému toku aktualizovaných a spolehlivých dat, dále projekt umožní ukládání a analýzu takto získaných dat, které ve výsledku poskytnou včasnou přípravu přesných předpovědí a varování. V roce 2011 již proběhla dodávka části meteorologických stanic, hydrologického softwaru a byly vykonány přípravné stavební práce pro hydrologickou i meteorologickou síť. V rámci projektu bylo v roce 2012 zahájeno budování sítě automatických hydrologických stanic, a byla uskutečněna dodávka meteorologického software na zpracování dat. Projekt je v Gruzii hodnocen jako významný příspěvek v oblasti Disaster Risk Reduction (DRR).

Aktuálně se projekt skládá ze šesti dodávek: stavba hydrologických a meteorologických stanic, instalace a dodání meteorologických a hydrologických stanic, instalace software na vyhodnocení hydrologických a meteorologických dat, expertní školení.

Rozpočet: 12 722 205 Kč.

Zdroje:

Gruzie: ekonomická charakteristika země. [online]. [26. 11. 2013]

Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/gruzie-ekonomicka-charakteristika-zeme-18995.html>

PASTVINSKÝ, Michal. Aktivity ČRA ve vztahu Rio úmluvám. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: www.mzv.cz/file/922016/CRA_prezentace_RIO.pp

Posílení připravenosti Gruzie na extrémní výkyvy počasí. ČRA. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/gruzie/posileni-pripravenosti-gruzie-na-extremni-vykyvy-pocasi.html>

Výroční zpráva Českého hydrometeorologického ústavu 2011 [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/ekonom/vz2011.pdf>

Energie z obnovitelných zdrojů energie pro chráněné území – Gruzie, Thušsko

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Glomex MS, Sunny-Watt (v roce 2010)	Gruzie	Thušsko, provincie Kacheti	(2010), 2011–2013

Popis mise:

Projekt zahájený v roce 2011 navazuje na předchozí rozvojovou intervenci Zahraniční rozvojové spolupráce České republiky. Projekt pomůže zlepšit životní podmínky obyvatel v odloučeném regionu Thušsko, který je od jihu izolovaný od nížinných oblastí hlavním hřebenem Kavkazu a ze severu autonomními republikami Ruské federace Dagestán a Čečensko. Cílem projektu je zavedení udržitelných technologií výroby elektřiny (solárních panelů na výrobu elektřiny a ohřev vody) ve prospěch místních obyvatel v prostoru národního parku. Projekt byl připravován ve spolupráci s Agenturou pro chráněná území zřízenou Ministerstvem životního prostředí Gruzie a je komplementární vůči projektům podpořeným USAID a funkčně propojen s projektem Evropské komise. V roce 2012 byl v rámci tohoto projektu realizována většina instalací.

V Thušsku, které se v posledních letech stává na Kavkaze jedním z nejvyhledávanějších cílů zahraničních turistů, probíhá v domácnostech revoluce. V dohledné době budou elektrifikovány všechny větší vesnice v obtížně přístupném a strategickém regionu u hranic s Ruskem. Elektrifikované Thušsko se má stát atraktivnější i pro samotné Thuše, kteří dosud dávají přednost snadnějšímu životu v nížině. V izolovaném kraji by tak díky české pomoci mohlo opět začít přibývat trvale usazených obyvatel.

„Cílem projektu je zajistit udržitelný rozvoj Thuška a zabránit jejímu vylidnění. Jedná se o velmi cennou oblast z hlediska biodiverzity, která má obrovský turistický potenciál,“ uvedl koordinátor České rozvojové agentury pro Gruzii Jan Černík. „Prioritně elektrifikujeme budovy veřejné správy, jako jsou polikliniky, administrativa národního parku, policejní stanice. Stejně důležitá je i elektrifikace domů, kde žijí trvale usazené rodiny, a nakonec jsou elektrifikované i domy dočasných obyvatel Thuška,“ vysvětlil Černík.

Projekt ale nepočítá s napojením domů na centrální elektrickou síť Gruzie, tak jako tomu bylo v 80. letech ještě za Sovětského svazu. Přípomínkou nedávných časů jsou zrezavělá torza stožárů vysokého napětí, jež vedly elektřinu přes průsmyk v téměř třítisícové výšce nad mořem z centrální Gruzie do Thuška.

Region leží za hlavním kavkazským hřebenem. Záměr elektrifikovat Thušsko jinak než přes běžnou elektrickou síť souvisí s tím, že Thušsko je velmi obtížně přístupný region s malým počtem obyvatel, které žijí v roztroušených vesnicích často v nadmořské výšce přesahující 2500 metrů nad mořem.

„Nejvhodnějším řešením, jak zajistit přístup k elektrické energii pro místní obyvatele, je vybudování ostrovní elektrické sítě založené na principu obnovitelných zdrojů,“ řekl Černík. „To má hned několik výhod. Instalace fotovoltaických panelů přímo na domy místních obyvatel nevyžaduje budování přenosové soustavy, po nainstalování systému obyvatelé neplatí za dodávky elektřiny a také neprodukují žádné škodlivé emise.“

Podle Černíka projekt sníží riziko znehodnocení přírodně velmi cenného prostředí. Pro chod generátorů na výrobu elektřiny bylo totiž zapotřebí skladovat velké množství pohonných hmot v horských vesnicích v národním parku.

„Díky projektu teď mohou lidé i instituce lépe fungovat bez závislosti na dodávkách nafty do generátorů. Navíc je velmi riskantní skladovat stovky litrů nafty poblíž přísně chráněných oblastí,“ dodal Černík.

V thušském regionu se nachází celkem 42 vesnic, přičemž zhruba polovina z nich je obývaná pouze v létě. V celém regionu žije přibližně 200 rodin, které se žijí převážně pastevectvím, chovem ovcí. V posledních letech se národní park Thušsko stává vyhledávanou destinací zahraničních turistů. Ročně region navštíví kolem tří tisícovek turistů.

Rozpočet: 6 446 000 Kč.

Zdroje:

Energie z obnovitelných zdrojů energie pro chráněné území – Gruzie, Thušsko. ČRA. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/gruzie/elektrifikace-odlehlych-oblasti--thusko-ii.htm>

Fotovoltaické systémy v Thušsku. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.solarnielektrarny.cz/category/aktuality/page/2/>

Gruzie: ekonomická charakteristika země. [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/gruzie-ekonomicka-charakteristika-zeme-18995.html>

KUČERA, Tomáš. Gruzínští horalé mají proud díky Čechům [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.enviweb.cz/clanek/fotovolt/85249/gruzinsti-horale-maji-proud-diky-cechum>

SOBOTKA, Richard. Rožnovský prostor [online]. [26. 11. 2013].

Dostupné z WWW: <http://www.roznovsky-prostor.cz/data/journals/2-2.pdf>

Podpora prevence a včasného odhalení rakoviny u žen v regionech Samegrelo a Shida Kartli

Realizátor projektu	Stát	Lokace projektu	Délka mise
Charita Česká republika, spolu s Ministry of Labour, Health and Social Affairs – MoLHSA, Cancer Prevention Center – CPC, Center for Information and Counseling on Reproductive Health „Tanadgoma“	Gruzie	celá Gruzie	2010—2013

Popis mise:

Gruzínské zdravotnictví prochází turbulentními reformami, které se vyznačují některými systémovými mezerami. Mezi nejvýznamnější nedostatky patří onkologická zdravotní péče a prevence rakovinových onemocnění. V Gruzii je příčinou velmi časté pozdní diagnostiky onkologických onemocnění skutečnost, že v Gruzii je rakovina sociálním tabu. Lidé své onemocnění tají před okolím a nenechávají se vyšetřit až do pozdního stádia, kdy jsou možnosti léčby velmi omezené a nákladné. Rodina nemocného se díky tabuizování rakoviny dostává do neřešitelných finančních problémů až na hranici bídy, pochopitelně vedle ztráty blízké osoby.

Projekt je zaměřený na podporu prevence a včasného odhalení rakoviny prsu a děložního čípku u žen žijících v regionech Samegrelo, Šida Kartli a uprchlického tábora nedaleko Tbilisi. Cílové oblasti projektu charakterizuje, mimo jiné, velké procento vnitřně přesídlených osob (IDPs). Primární cílovou skupinou jsou ženy žijící v obou regionech, především ve venkovských oblastech. Druhotná cílová skupina jsou zdravotní sestry ve vesnických ambulancích a zdravotní personál poboček Národního onkologického centra.

Prvním cílem projektu je zvýšit všeobecné povědomí o problematice rakoviny. Ženy, ale i muži v cílových lokalitách získávají znalosti o problematice rakoviny, například o zdravém životním stylu jako prostředku prevence rakoviny, o symptomech, které vyžadují další lékařské vyšetření, nebo o službách, které poskytuje gruzínské zdravotnictví.

Druhým cílem projektu je přispět k včasnému odhalení rakoviny prsu a děložního čípku. Projekt usiluje o systematický přístup zahrnutím všech tří úrovní gruzínské zdravotní péče – primární, sekundární a terciární. Na primární úrovni komunikuje

jedna z místních partnerských organizací s vybranými vesnickými ambulancemi (ordinace praktických lékařů). Pracoviště jsou vybavována potřebným zařízením a materiálem, jejich pracovníci absolvují školení o prevenci a včasném odhalení rakoviny u žen. Klíčová je role zdravotních sester, které jsou zpravidla těsně propojené s místní komunitou a mají vstupní informace o zdravotním stavu místních lidí. Zdravotní sestry také zajišťují šíření informačních materiálů a organizují bezplatná vyšetření v jedné ze dvou mobilních vyšetřoven, které v rámci projektu dojíždějí do vybraných lokalit jednou měsíčně. V případě pozitivního nálezu se pacientky nechávají podrobněji vyšetřit v pobočkách Národního onkologického centra v hlavních městech obou regionů, v Zugdidi a v Gori (sekundární úroveň). Pracovníci obou poboček si školením poskytnutým v rámci projektu zvýší znalosti ve svém oboru. Ženy, u kterých bude diagnostikované onemocnění, jsou posílány na léčbu do Národního onkologického centra v Tbilisi (terciární péče).

Intervence navazuje na zdravotnické projekty, které Česká rozvojová agentura realizovala v roce 2009. V rámci těchto projektů se ČRA angažovala ve zmíněných regionech a zahájila činnost v oblasti onkologie. V tomto odvětví začala také spolupracovat se třemi partnerskými organizacemi, které pokračují v účasti na realizaci projektu v roce 2010. Projekt zajistí vstupní informace a ověření nástrojů pro potřebu tvorby vládní koncepce boje s rakovinou. Projekt je podpořený ze zdrojů mimořádné rozvojové a rekonstrukční pomoci ČR pro Gruzii.

Projekt byl připravován ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví, práce a sociálních věcí Gruzie. V roce 2012 byl projekt více integrován do vládní kampaně na prevenci onkologických onemocnění. V roce 2012 projekt také zahájil působení v nových vesnicích a byla spuštěna aktivita psychologické podpory pacientek s pozitivním nálezem rakoviny. Do projektu přispělo velvyslanectví Německa a na konci roku 2011 ČRA poskytla laboratorní přístroj na diagnostiku rakoviny.

Rozpočet: 7 214 658 Kč (2010) + 10 937 614 Kč (2011—2013).

Zdroje:

- Nejvíc atraktivní ženy? Ty zdravé. Charita. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://svet.charita.cz/kde-pusobime/evropa-a-postsovetske-republiky/gruzie/nejvic-atraktivni-zeny/>
- Podpora prevence a včasného odhalení rakoviny u žen v oblastech Samegrelo a Shida Kartli II. ČRA. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/gruzie/podpora-prevence-a-vcasneho-odhaleni-rakoviny-u-zen-v-oblastech-samegrelo-a-shida-kartli-ii.htm>
- Podpora prevence a včasného odhalení rakoviny u žen v regionech Samegrelo a Shida Kartli. ČRA. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/gruzie/podpora-prevence-a-vcasneho-odhaleni-rakoviny-u-zen-v-regionech-samegrelo-a-shida-kartli.htm>
- Prevence rakoviny u žen. Charita. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://caritasczech.org/kde-pusobime/evropa-a-postsovetske-republiky/gruzie/prevence-rakoviny-u-zen/>

Zdroje fotografií:

- Fotovoltaické systémy v Thušsku. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://www.solarnielektrarny.cz/category/aktuality/page/2/>
- Nejvíc atraktivní ženy? Ty zdravé. Charita. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://svet.charita.cz/kde-pusobime/evropa-a-postsovetske-republiky/gruzie/nejvic-atraktivni-zeny/>
- PASTVINSKÝ, Michal. Aktivity ČRA ve vztahu Rio úmluvám. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: www.mzv.cz/file/922016/CRA_prezentace_RIO.pp
- Podpora prevence a včasného odhalení rakoviny u žen v oblastech Samegrelo a Shida Kartli II. ČRA. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/gruzie/podpora-prevence-a-vcasneho-odhaleni-rakoviny-u-zen-v-oblastech-samegrelo-a-shida-kartli-ii.htm>
- Podpora prevence a včasného odhalení rakoviny u žen v regionech Samegrelo a Shida Kartli. ČRA. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://www.czda.cz/cra/projekty/gruzie/podpora-prevence-a-vcasneho-odhaleni-rakoviny-u-zen-v-regionech-samegrelo-a-shida-kartli.htm>
- Prevence rakoviny u žen. Charita. [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://caritasczech.org/kde-pusobime/evropa-a-postsovetske-republiky/gruzie/prevence-rakoviny-u-zen/>
- Výroční zpráva Českého hydrometeorologického ústavu 2011 [online]. [26. 11. 2013].
Dostupné z WWW: <http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/ekonom/vz2011.pdf>

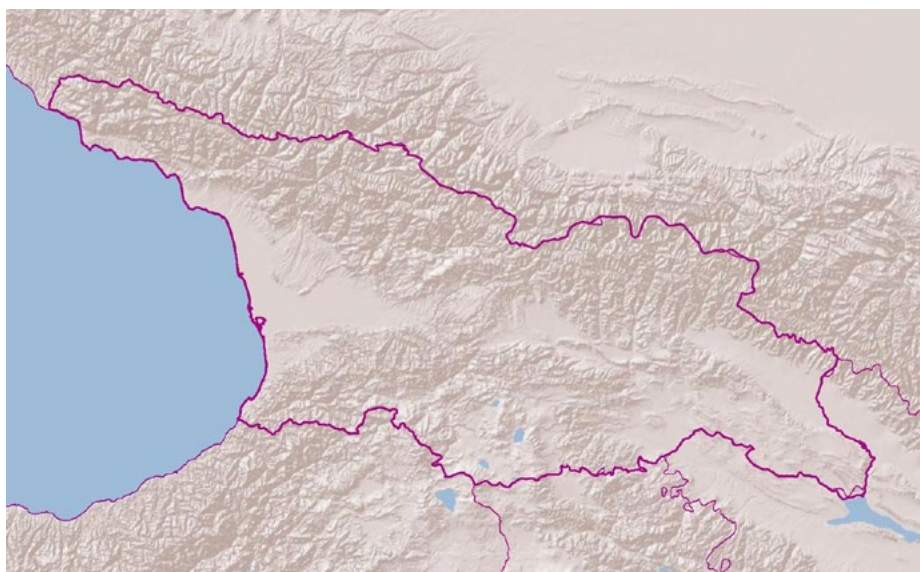
PRACOVNÍ LISTY

1) Zaznačte na mapě, kde se nachází Gruzie.

2) Do slepé mapy zakreslete:

- hlavní město Gruzie
- moře, ke kterým patří většina gruzínského povodí
- pohoří Malý, Velký Kavkaz a Arménskou vysočinu
- sousední státy
- města: Kutaisi, Batumi, Gori a Suchumi
- autonomní republiku Abcházii a Jižní Osetii

3) Podnebí Gruzie můžeme rozdělit do dvou oblastí – oblast Černého moře + oblast na východ od hlavního města – charakterizuj podnebí těchto dvou oblastí.

4) Doplňte do tabulky základní údaje:

	Gruzie	Česká republika
počet obyvatel		
úřední jazyk		
náboženství		
rozloha		

5) Zemědělství má v gruzínském hospodářství významný vliv:

a) Na západě země se pěstuje převážně:

b) Horské a podhorské oblasti jsou zemědělství využívány:

6) Dějiny gruzínského státu lze charakterizovat jako neustálý boj o svébytnost vedený s okolními říšiemi. Doplňte do textu vynechaná slova.

Na území dnešní Gruzie se v období mezi 6.—2. stol př. n. l. nacházela tzv.

_____ říše.

Kolem 1. století n. l. se území stalo součástí _____ ,

jako jedna z nejuvýchodnějších provincií. Milníkem pro vývoj Gruzie bylo ale

přijetí _____ na začátku 4. století.

7) Doplňte následující tvrzení:

Gruzie je rozvíjející se země. Nicméně ve státě stále převládají problémy, které zemi nedovolí zařadit mezi vyspělé země a které mohou velmi snadno ohrozit její budoucí rozvoj. Vyjmenujte dané problémy:

8) Přečtěte si následující text o vybraném českém projektu v Gruzii.

Pokuste se dohledat na internetu, jeden další český projekt v Gruzii.

Viz stránky organizace Člověk v tísni, ADRA, apod.

Aktivity ČR v Gruzii – Česká republika pomáhá

• *Situace v Gruzii:*

Válka mezi Ruskem a Gruzii v roce 2008 probíhala zejména v pásmu mezi městem Gori a tzv. Jižní Osetií a tudíž nejvíce pocítily její dopady obyvatelé vesnic v této oblasti. Problém představuje především nedostatek vody způsobený přerušением některých systémů rozvodů vymezením hranice mezi okupovanou částí Gruzie (tzv. Jižní Osetie) a územím pod kontrolou gruzínské vlády. Další příčinou jsou nepříliš vhodné hydrogeologické podmínky, které omezují vydatnost vrtů a studní. Zvýšení nároků na zdroje pitné vody na tomto území způsobilo také násilné vystěhování gruzínského obyvatelstva z okupovaného území do nejbližších vesnic pod kontrolou Gruzie. Voda je pro velký počet obyvatel dostupná pouze několik hodin denně, tento stav hraničí s humanitární krizí.

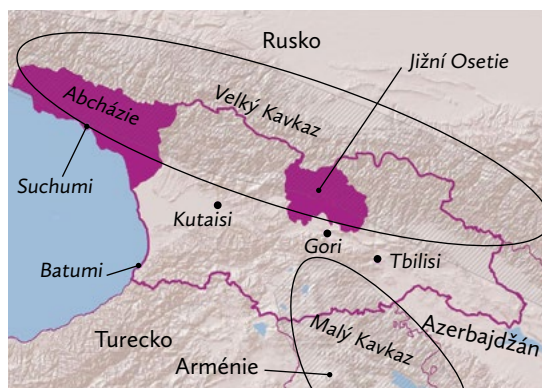
• *Český projekt:*

Nejvíce postižené vesnice identifikovala Česká rozvojová agentura (ČRA) společně s místním partnerem. V rámci tohoto projektu jsou vrtány artézské studny v šesti lokalitách, vymezována pásma hygienické ochrany a pokládána základní vodovodní síť.

Konfliktům nejen v Gruzii se věnuje dokumentární film Na hranicích impéria, který je k dispozici online ve videoarchívu ČT.

PRACOVNÍ LISTY – GRUZIE – ŘEŠENÍ

- 1) Zaznačte na mapě, kde se nachází Gruzie. 2) Do slepé mapy zakreslete:

- 3) Podnebí Gruzie můžeme rozdělit do dvou oblastí – oblast Černého moře + oblast na východ od hlavního města – charakterizuj podnebí těchto dvou oblastí.

V nížinách při pobřeží Černého moře (např. Kolchidská či Kurská) převládá vlhké subtropické podnebí, zatímco dále na východ od hlavního města Tbilisi výrazně ubývá vláh a klimatické podmínky jsou spíše kontinentální.

- 4) Doplňte základní údaje

	Gruzie
počet obyvatel	cca 4,5 mil. (méně než polovina obyvatel ČR)
úřední jazyk	gruzínština a v autonomní republice Abcházii i abcházština
náboženství	pravoslaví 85 % (majoritně gruzínská církev, částečně ruská církev), sunnitský i šíitský islám 10 %, arménská apoštolská církev 4 %, katolictví, judaismus a ostatní 1 %.
rozloha	69 700 km ² (asi 90 % území ČR)

- 5) Zemědělství má v gruzínském hospodářství významný vliv:

Na západě země se pěstuje převážně: pěstuje čaj, tabák, ořechy, citrusy a jiné jižní ovoce, na pobřeží pak i eukalypty, bambus či vavřín. Horské a podhorské oblasti jsou zemědělství využívány: Pod úpatím Kavkazu se pěstují obiloviny, řepa či brambory, v horských oblastech se chová skot a ve stepích podhorských oblastí zase ovce. V zemi jsou i rozsáhlé vinohrady, kde se produkuje v regionu velmi oblíbené víno.

- 6) Doplňte do textu vynechaná slova.

tzv. Kolchidská říše; Římské říše; křesťanství.

- 7) ... Vyjmenujte dané problémy:

- značné znečištění některých oblastí
- nedokonalá infrastruktura – od severu k jihu zemi propojují pouze dvě vysokohorské silnice
- zamrzlý vojenský konflikt se separatistickými regiony v Abcházii a Jižní Osetii
- vyhrocené nepřátelské vztahy s Ruskem, které se ale mohou změnit po parlamentních volbách v roce 2012, kdy zvítězila strana Bidzina Ivanišviliho, který avizoval, že se bude snažit najít dialog s Ruskem
- Exportně orientovanou ekonomiku s malým vnitřním trhem oslabenou jak opuštěním hospodářského svazku SSSR tak i občanskou válkou v letech 1991–1994
- ekonomické embargo Ruska v roce 2006 a následný krátký vojenský konflikt v roce 2008
- I přes výrazný příliv zahraničních investic a ekonomický růst probíhající v první dekádě po roce 2000 lze konstatovat, že přetrvávají významné rozdíly mezi městem a venkovem
- mnohé je co zlepšovat i v sektoru zdravotnictví, vzdělávání či sociálních služeb

POZNÁMKY

KDE A JAK ČESKÁ REPUBLIKA POMÁHÁ GRUZIE

Projekt „Kde a jak Česká republika pomáhá“ je podporován z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Více informací a příkladů projektů rozvojové spolupráce naleznete na webových stránkách projektu „Kde a jak Česká republika pomáhá“:

<http://geoinformatics.upol.cz/app/rozvoj/>

Autor: Mgr. Jiří Pánek (jiri.panek@upol.cz)

Spoluautor: Mgr. Michal Rigel

Pracovní listy: Bc. Marcela Fiedorová a Mgr. Eva Málková

Grafické zpracování: MgA. Iva Hrubošová

Vydala: Katedra rozvojových studií,
Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
(development.upol.cz)

Neprošlo jazykovou korekturou.

Zdroje satelitního snímku: Esri, USGS

Olomouc 2013

ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Projekt je podporován z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

